HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.



חייבי עשה מצרי ואדומי הניחא לר' ישבב אי לאפוקי מטעמא דר' סימאי קאתי אי טעמא דנפשיה קאמר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר ואפי' חייבי עשה מאי ביניהו [ס] איכא ביניהו בעולה לכ"ג ומ"ש דהוה ליה עשה שאינו שוה בכל אמר רב חסדא הכל מודים בבא על הנדה שמשלם קנם למ"ד יש בה הויה הא נמי יש בה הויה למ"ד ראויה לקיימה הא נמי ראויה לקיימה ולאפוקי מדרבי נחוניא בן הקנה דתניא [ו]רבי נחוניא בן הקנה היה עושה את יום הכפורים כשבת לתשלומין מה שבת מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין אף יום הכפורים מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין מ"ט דר' נחוניא בן הקנה אמר אביי נאמר [ז]אסון בידי אדם ונאמר [ח]אסון בידי שמים [ט]מה אסון האמור בידי אדם פטור מן התשלומין אף אסון האמור בידי שמים פטור מן התשלומין מתקיף לה רב אדא בר אהבה ממאי דכי קא מזהר להו יעקב לבניה על צינים ופחים דבידי שמים נינהו דלמא על אריא וגנבי דבידי אדם נינהו אטו יעקב אהא אזהר אהא לא אזהר יעקב על כל מילי אזהר וצינים פחים בידי שמים נינהו והתניא [י]הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים שנאמר [יא]צינים פחים ברדך עיקש שומר נפשו ירחק מהם ותו אריא וגנבי בידי אדם נינהו [יב]והאמר רב יוסף רבי חייא מיום שבטלו סנהדרין ארבע מיתות לא בטלו לא בטלו הא בטלו להו אלא דין

**חייבי עשה מצרי ואדומי.** נתון שלשה דורות לכתיב (דברים כג) דור שלישי יבא להם דור שני לא ונלמ הבא מכלל עשה עשה: **הניחא.** אי רבי יצחק הא כל שאין לו ביאה בישראל כ"ע לא כללא כייל אלא לפפוקי מדרבי סימאי למודיה מתא ומחייבי לאוין הוא דפליג לאוקופי חייבי לאוין [ד] ככהונה לגבי שוס חייבי עשה לא הוסיף: **שפיר.** מצינו למימר ליכא ביניהו דשמעון התימני ור"ש בן מנסיא חייבי עשה: **אלא.** אי לאו מדרבי סימאי קאי ומעמא דנפשיה קאמר משום ר"ע שכל שאין לו ביאה בישראל בלאו זו הולד ממזר מאי ליכא למימר: **בעולה לכ"ג.** שאין בה לאו דשלמות וגיורות אלא עשה דבעולה יקח (ויקרא כא) ולא בעולה. ול"ת יש כאן לאו דזונה לא תחללו תנא דשמר פנוי הבא על הפנויה עשה זונה אלא ר' אלעזר [ה] ולית הלכתא כוותיה ואין זונה אלא הנעשלת לפסול לה. ובעולה שלא כדרכה חייבי לאוי כדרכה תו ליכא קנס: **ומאי שנא.** הא עשה משמר עשה דמודה ליה ר"ע: **דהוה ליה עשה שיש בו שוס.** שאינו נוהג אלא בכ"ג אבל עשה דמצרי ואדומי נוהג בכל הקהל: **הא נמי יש בה הויה.** המקדש אשה בימי נדותה מקולקש: **ולאפוקי מדר' נחוניא.** מתני' דמחייב משלומין בבא על אחותו ואע"פ שמתחייב כרת בעילתו מפקת מדר' נחוניא: **אף יום הכפורים כשבת.** לפטור המלניק את הגדיש ביום הכפורים כאילו הלניקו בשבת: **מה שבת.** שהוא מיתת ב"ד: **פטור מן התשלומין.** כדתנן בממני' [ו] גבי בא על בתו וליף לה מולא יהיה לאסון עונש יענש: **אף יום הכפורים.** שהוא בכרת חיוב נפש הוא זה ופטור מן התשלומין: **אסון בידי אדם.** ולא יהיה לאסון דמשמע בית"ד שהרג את אחותו או אשת איש ולא נתחייב מיתה ב"ד אלא משום שנאמר לא יגרע מלך זה ממתי ב"ד ומיהו אסון בידי שמים לא משמע הכי אלא אפילו מת מיתה אחרת שלא בידי אדם: **מה שבת.** שהוא מיתת ב"ד: **פטור מן התשלומין.** כדתנן בממני' [ו] גבי בא על בתו וליף לה מולא יהיה לאסון עונש יענש: **אף יום הכפורים.** שהוא בכרת חיוב נפש הוא זה ופטור מן התשלומין: **אסון בידי אדם.** ולא יהיה לאסון דמשמע בית"ד שהרג את אחותו או אשת איש ולא נתחייב מיתה ב"ד אלא משום שנאמר לא יגרע מלך זה ממתי ב"ד ומיהו אסון בידי שמים לא משמע הכי אלא אפילו מת מיתה אחרת שלא בידי אדם הוא זה אסון האמור בידי שמים פטור מן התשלומין: **אסון בידי שמים.** קור וחוש: **צינים פחים.** שם בעלי פורעניות על המלך גזירת המלך הוא: **חוץ מצינים ופחים.** שפעמים שבאין בפשיעה: **בידי אדם ניתנו.** שלא מגזירת מלך: **הכל מודים בבא על הנדה שמשלם קנם.** תימה לר"י מנלן דר"ש בן מנסיא מודה בה למעמ כר' נחוניא בן הקנה ס"ל לחייבי כריתות דה הויה דע"כ לא מיקטרינן למעוטי חלא חייבי כריתות דמעוטי חייבי כריתות מולו תהיה לאסה שיש בן מנסיא דאסה מנלן דליה ליה דר' נחוניא ועוד אפי' ר"ש התימני דלמא ליה דר' נחוניא ומיקטרינן למעוטי מולו תהיה לאסה יבמה לסוק למין קידושין תופסין בה לכ"ע כדאמר בהאסה רבה (שם דף נ:: ושם) וי"ל דרב חסדא ס"ל למין שוס תנא קומר כרבי נחוניא ולה"ק [ו] שם: אלמה בינאתה ור' נחוניא ומיהו ר"ש התימני ס"ל כרבי נחוניא דאמר כריתות ים להן קנס דרבינהו קרא חד לחייבי לאוין וחד לחייבי כריתות ולר"ע ניחא דמפקת מתני' מדר' נחוניא דכיון למין קידושין תופסין בחייבי לאוין ליכא למיקום קנס מדי ריבוי חד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין אבל חייבי כריתות לר' נחוניא [ז] וגרסה לרשב"ג לפרך [ח] דע"כ מפקת מתני' מר' נחוניא לין מילוק בין חייבי כריתות לחייבי מיתות ב"ד או מלמן לסון או כדלקים רבה כרת שלי כמיתה שלכם ושם ים קנס לר' נחוניא בחייבי כריתות ים ג"כ בחייבי מיתות ב"ד ומתני' קתני בה על בתו פטור: **הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים.** והא לתמרי' (שבת דף נב.) לעולה לל יעמוד להם במקום שכבה אלמא יכול לעמוד עלמו מן הפורעונות וכן קיל נעוי לתסור לעבור תחתיו התם מן הפשיעה יכול לעמוד עלמו להם ודאי שבידו להמית עלמו אבל כשמכיחין עליו מן השמים בתונם אי אפשר לו לעמוד אבל ציים פחים לעולם לל יבוחו עליו בתונם אם רוצה ליהר ות"ת והא לרשקין (ב"מ דף קז:) והסיר ה' ממך כל חולי זה ציה לאלמה דבידי שמים הוא וי"ל דהייט שיהם הקב"ה עולמו או יתן לו מלבושים ולא יצטרך ליהר ות"ת והא פחים בידי שמים הוא כלתמרי' בבתולות רבה בפרקה ט"ו ול"ל מנטוניוס לרבי נלי עלי ול"ל לחמנא שיזבך מינתא ול"ל לא לאותא היא יתיר חד נקט ואינתא אזלא ול"ל תשמוד מסרבא ול"ל הא כדו לאותא לכתיב אין נסתר ממתו וי"ל דקרא כתיב בעובדי דרכים או במלחמה כדרך שהמלכים עושים בדרך אין אדם יכול ליהר מן החום אבל אם רוצה ליעד בציתו יכול להזהר שיעד בצים של מבנים או יכנס במרתף ויש מפרשים לציים פחים חדא מילתא היא כלומר ציים שהם פחים לאדם לאון פח ומוקש ואינו כן דבפ"ק דמסכת ע"ז (דף ג: ושם) מייתי לה [להא דכתיב ותעשה אדם כדגי הים מה] דגים שבים ציון שקדרה עליהן חמה מיד מתים [אף בני אדם ציון שקדרה עליהם חמה מיד מתים] והא לחמור (ברכות דף נב:) הכל בידי שמים חוץ מירלת שמים אין עניט לכאן להתם קאי על הולד במעי אמו (נדה טו:) שגוזרין אם יהא עני או עשיר גבור או חלש טפש או חכם אבל בידיך ורשע לא [ט] והכא מיירי בממורעות הבאות על האדם(ט): **מיום שחרב בית בו'.** ומ"ת אמאי לא נקט מ' שנה קודם שחרב בהמ"ק דמ' שנה קודם חורבן גלמה סנהדרין כו' שלא דנו דיני נפשות וי"ל דלפעמים לצורך שעה היו מחזירין סנהדרין לנשבת הגזית ולהכי לא פסיקא ליה למיתני מ' שנה קודם חורבן ומ"ת מ"ל מאי פריך בפרק היו בודקין (סנהדרין דף מ.). גבי מעשה ובדק ר' יוחנן בן זכאי בעוקבי תאנים ופריך מי הוה בסנהדרין והא תניא כל שנותיו של רבן יוחנן בן זכאי מלה ועשרים שנה מ' עסק בפרקמטיא ומ' למד ומ' לימד ותניא מ' שנה קודם חורבן גלמה סנהדרין כו' והשתא מאי קשיא ליה כיון דלפעמים היו מחזירין ודנין וי"ל דרבן יוחנן בן זכאי דבדק בעוקבי תאנה ממעשה דרליחה היה ומשום דיני נפשות דרליחה לא היו מחזירין לעולם דעיקרם לא גלו אלא משום רליחה לחזו דניפשי רוצחים כדאמרינן בפ"ק דמכות (ט ב: ושם) וי"מ דלהכי נקט מ' שנה קודם חורבן בהמ"ק משום דקודם לכן אע"פ שגלו היו בגדי כהונה מכפרים על מזיד ללא תתרו ביה כדאמרינן בפרק יש בערכין (ערכין דף טז. ושם) ואין נרלה להם בימי שמעון בן שטח היו בגדי כהונה והיה דין מרצע מיתות כדאמרינן בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף מ: ושם) אר"ש בן שטח אלמלא אני מרצע מיתות בישראל אין אדם נהרג אפילו עד מאה שנה שנאמר ונתן לו ולא יומת לעולם ומ"ש בן שטח עד שנאמר ונתן לו ולא יומת לעולם אלא ודאי מ' שנה קודם חורבן הוה ומשום הכי נקט מ' שנה קודם חורבן דאי בעי נקט מ' שנה קודם חורבן בית שני ומ"ש בן שטח אלמלא אני מרצע מיתות בישראל אין אדם נהרג אפילו עד מאה שנה